

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АЕРОКОСМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені М. Є, ЖУКОВСЬКОГО «Харківський авіаційний інститут»

ПРОГРАМА
атестаційного екзамену
для студентів спеціальності 053 - Психологія
Першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Програма затверджена вченою радою
гуманітарного факультету,
протокол № 1 від 22.09. 2023
Голова вченої ради
Широка С. І.

Харків 2023

ВСТУП

Атестаційний екзамен з психології є одним з видів підсумкової атестації випускників, які завершують навчання на рівні вищої освіти бакалавр. Програма атестаційного екзамену складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів спеціальності 053 психологія.

Атестаційний екзамен є системою запитань, які дають можливість оцінити готовність випускників до професійної діяльності. Програму атестаційного екзамену розроблено з урахуванням теоретичних знань та практичних вмінь, потрібних фахівцю з психології. Програма має забезпечити необхідний рівень проведення атестаційного екзамену, а також спрямувати здобувачів вищої освіти на повторення та систематизацію вже засвоєного матеріалу з найважливіших питань практично-орієнтованих нормативних дисциплін та дисциплін за вибором, винесених на атестаційний екзамен. Це дисципліни з циклу фундаментальної підготовки, а саме, «Авіаційно-космічна психологія», «Вікова психологія», «Експериментальна психологія», загально-професійної підготовки: «Психодіагностика», «Психологія праці», «Соціальна психологія», «Основи психологічного консультування і корекції», «Психологія управління», «Клінічна психологія» та дисциплін за вибором: «Інженерна психологія та ергономіка», «Основи професійного відбору та поліграфних досліджень», «Основи психології діяльності в екстремальних умовах».

Програма дає перелік основних тем /питань, на яких здобувачу вищої освіти слід зосередитись під час підготовки до атестаційного екзамену з психології, та список рекомендованої літератури до кожної дисципліни.

Зміст тем до атестаційного екзамену

Авіаційно-космічна психологія

Предмет і завдання авіаційної психології.

Предмет і завдання авіаційної психології. Загальні умови льотної діяльності. Чинник льотної праці і психологічні реакції людини на політ.

Процеси сприйняття у польоті.

Процеси сприйняття у польоті. Сприйняття простору, часу, руху. Індивідуальні особливості сприйняття.

Увага в діяльності пілота

Увага в діяльності пілота. Характеристика уваги при експлуатації літального апарату.

Питання психофізіології праці космонавтів

Питання психофізіології праці космонавтів. Характеристика праці космонавта. Режим праці і відпочинку.

Працездатність, стомлення і перевтома льотного складу

Працездатність, стомлення і перевтома льотного складу. Льотна працездатність. Стомлення, перевтома і неврози льотного складу. Профілактика льотної перевтоми

Рекомендована література

1. Тиньков, О.М. Інженерна психологія / О. М. Тиньков. – Харків : ХАІ, 2011. – 72 с.
2. Скрипець, А.В. Інженерна психологія, ергономіка та людський чинник в авіації / А. В. Скрипець, О. Ю. Буров, В. В. Павлов. – К. : Вид-во Нац. авіац. ун-ту «НАУ-друк», 2010. – 696 с.
3. Тиньков, О. М. Психофізіологічні стани операторів автоматизованих систем управління повітряним рухом / О. М. Тиньков К. М. Фаворова // Класичний приватний університет. – 2019. – № 6(2). – С. 96–100.

Вікова психологія

Психологічна характеристика раннього віку

Раннє дитинство от народження до 1-го року. дитини. Криза раннього дитинства. Нормальне розв'язання кризи раннього дитинства. Новоутворення та провідна діяльність у ранньому віці. Мовний розвиток, самозвеличення і самостійність в ранньому дитинстві.

Психологічна характеристика дошкільного віку

Віковий портрет дошкільника. Ознаки і сутність кризи 3-6 років. Передумови і умови розвитку. Новоутворення та провідна діяльність. Гра та її значення для психічного розвитку дошкільника. Індивідуальна суб'єктивність дошкільника. Розвиток свідомості і самооцінки у дошкільника.

Психологічна характеристика молодшого шкільного віку.

Сутність кризи 6-7 років. Нормальне розв'язання кризи дитинства - готовність дитини до шкільного навчання. Особистість молодшого шкільного віку: новоутворення, провідна діяльність, форми спілкування, пошук суспільно значущої і оцінюваної діяльності.

Психологічна характеристика підліткового віку.

Криза отрочтва. Руйнування звичних форм дитячо-дорослих відносин і встановлення нових форм взаємостосунків з іншими. Ведуча діяльність (Ельконін). Полове дозрівання і проблеми міжособистісного спілкування. Відчуття дорослості. Потреба в самоствердженні і самостійності. Структура самосвідомості. Місце учбової діяльності в системі багатоманітних видів діяльності. Нормальне розв'язання кризи отрочтва.

Психологічна характеристика юнацького віку.

Юність як завершальна стадія ступеня персоналізації. Особливості співпраці з дорослими, з однолітків. Закономірності розвитку та криза юності. Феноменологія кризи юності. Ведуча діяльність. Становлення суб'єктності в юності.. Особове і професійне самовизначення в юності. Криза молодості і його психологічна характеристика.

Вступ у шлюб. Проблеми молодого родини. Народження і виховання дітей. Молодість як період інтенсивного пізнавального розвитку.

Психологічна характеристика зрілого віку.

Завершення процесів індивідуалізації особистості в стадії дорослості. Вікова спільність (онуки, діти, однолітки) і соборність людини . Відкриття еквівалентності людини і миру в кризі дорослості. Криза зрілості (55-65 років).

Психологічне поняття віку і проблема періодизації психічного розвитку.

Поняття психологічного віку. Вчення Л.С. Виготського про вік. Поняття вікових криз у різних теоретичних підходах (Е. Еріксон, Ж.Піаже). Уявлення про соціальну ситуацію розвитку. Основні підходи до періодизації психічного розвитку. Критерії періодизації.

Провідна діяльність як умова і фактор психічного розвитку. Теорія Л.С. Виготського і А.Н. Леонтьєва.

Провідна діяльність як умова і фактор психічного розвитку. Теорія Л. С. Виготського і А.Н. Леонтьєва.

Рекомендована література

1. Бех, І. Д. Виховання особистості : у 2 кн. / І. Д. Бех – К. : Либідь, 2003. – Кн. 2: Особистісно орієнтований підхід: науково-практичні засади. – 344 с.
2. Дитяча психологія : навч. посіб. / Р. В. Павелків, О. П. Цигипало. – К. : Академвидав, 2008. – 432 с.
3. Психологія розвитку : навч. посіб. / О. С. Кочарян, О. В. Долгополова, М. Є. Жидко ; Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського "Харк. авіац. ін-т", 2014. – 72 с.
4. Савчин, М. В. Вікова психологія / М. В. Савчин, Л. П. Василенко. – К. : Академвидав, 2006. – 360 с.

Експериментальна психологія

Змінні в експерименті

Поняття про незалежну змінну. Класифікація незалежних змінних в психологічному експерименті. Поняття про залежну змінну. Класифікація

залежних змінних в психологічному експерименті. Базові характеристики залежних змінних. Ефект стелі та ефект підлоги. Зовнішні змінні в експерименті. Класифікації зовнішніх змінних в експерименті.

Плани експериментів з однією незалежною змінною

Поняття експериментального плану. Характеристики «справжніх» експериментів. Символи та графічні позначення, що використовуються при складанні планів експерименту. Види планів експериментів з однією незалежною змінною: план з контрольною групою і виміром після впливу; план для двох рандомізованих груп з попередніми і підсумковими вимірами; план Соломона; плани для однієї незалежної змінної і декількох груп.

Факторні експерименти

Факторні експерименти. Поняття про факторні плани. Переваги і недоліки факторних планів та планів з однією незалежною змінною. Методи планування (представлення) факторних експериментів: табличний метод; метод латинського квадрату; метод греко-латинського квадрату. Особливості інтерпретації результатів факторних експериментів: основний ефект і взаємодія.

Квазіекспериментальне дослідження

Поняття квазіексперименту. Види квазіекспериментальних планів: плани для еквівалентних груп; плани для нееквівалентних груп, плани з часовими серіями, плани ex-post-facto тощо. Сфери і приклади використання квазіекспериментальних планів у психологічних дослідженнях. Загрози валідності при використанні квазіекспериментальних планів.

Кореляційне дослідження

Поняття кореляційного дослідження. Теорія кореляційного дослідження. Інтерпретації наявності кореляційної зв'язку між двома вимірами. Кореляція і причинно-наслідковий зв'язок. Види кореляційних зв'язків. Основні плани кореляційних досліджень: план з однією групою досліджуваних, з декількома групами (порівняльне кореляційне дослідження), структурний план.

Рекомендована література

1. Бондарчук, О. І. Експериментальна психологія: Курс лекцій. / О. І. Бондарчук – К. : МАУП, 2003. – 120 с.
2. Горбунова, В. В. Експериментальна психологія в схемах і таблицях: Навчальний посібник / В. В. Горбунова – К. : «ВД «Професіонал», 2007. – 208 с.
3. Максименко С. Д., Носенко Е. Л. Експериментальна психологія Підручник. / С. Д. Максименко – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 360 с.
4. Жидко М. Е. Основы экспериментальной и прикладной психологии: учеб. пособие, Ч. 1 / М. Е. Жидко, Е. А. Кочемировская. – Х. : Нац. аэрокосм. ун-т им. Н. Е. Жуковского "Харьк. авиац. ин-т", 2002. – 160 с.

Психодіагностика

Конструювання тестових завдань. Специфікація тесту. Проективні методи. Надійність тестових методик. Стандартизація тестових методик.

Основні етапи створення психодіагностичних методик, загальна характеристика процесу створення психодіагностичних методик. Головні

вимоги до завдань тесту, класифікація та характеристика завдань. Специфіка тесту. Оцінка дискримінативності та ефективності завдань. Перевірка тесту на надійність та валідність.

Сутність та види проєктивних механізмів. Створення проєктивного підходу. Вимоги до стимульного матеріалу. Класифікація проєктивних тестів

Рекомендована література

1. Бурлачук, Л. Ф. Психодіагностика : учеб. для вузов / Л. Ф. Бурлачук. - СПб. : Питер, 2007. - 352 с.
2. Клайн, П. Справочное руководство по конструированию тестов. Введение в психометрическое проектирование : Перевод с английского / Под ред. Л. Ф. Бурлачука. Киев : ПАН Лтд.,- 1994. – 288
3. Чала, Ю. М. Психодіагностика: навчальний посібник / Ю. М. Чала, А. М. Шахрайчук. – Харків : НТУ «ХПІ», 2018. - 246 с.

Психологія праці

Предмет і задачі психології праці

Предмет і задачі психології праці. Психологія і трудова діяльність людини. Загальні поняття і характерні риси трудової діяльності.

Структура професіограми і психограми

Структура професіограми і психограми. Методи вивчення професійної діяльності. Способи представлення результатів психологічного аналізу діяльності

Професійно важливі якості людини у процесі праці

Професійно важливі якості людини у процесі праці. Сенсорні якості. Психомоторні якості, імажинітивні, розумові якості. Емоційно-вольові, комунікативні якості в професійній діяльності

Психічні стани людини у процесі праці

Психічні стани людини у процесі праці. Класифікації робочих станів. Стан стомлення. Стан монотонії. Емоційна напруга і стрес

Психологічні основи професійного відбору

Психологічні основи професійного відбору. Діагностика здібностей і прогнозування професійної успішності. Етапи проведення професійного психологічного відбору.

Психологічні основи безпеки праці

Психологічні основи безпеки праці. Психологічні причини аварій і нещасних випадків. Особистість і безпека діяльності.

Формування професійних вмінь і навичок

Формування професійних вмінь і навичок. Етапи формування навички. Критерії навченості.

Рекомендована література

1. Тиньков, О. М. Професійна орієнтація та професійний відбір : навч. посіб. / О. М. Тиньков – Харків : Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського "Харк. авіац. ін-т", 2007. – 119 с.

2. Тиньков, О. М. Психологія праці : навч. посіб. / О. М. Тиньков. – Харків : Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського «Харків. авіац. ін-т», 2018. – 64 с.

3. Тиньков, О. М. Процедура проведення психологічного професійного відбору / О. М. Тиньков, К. М. Фаворова // Класичний приватний університет. – 2019. – №3(1). – С. 115-121. DOI <https://doi.org/10.32840/2663-6026.2019.3-1.21>

Соціальна психологія

Поняття «комунікація» в соціальній психології

Засоби та види комунікації. Умови ефективного комунікативного обміну між людьми. Бар'єри комунікації: фонетичний, стилістичний, семантичний, логічний, уникання, нерозуміння. Особливості невербальної комунікації

Методи психологічного впливу в процесі спілкування

Характеристика зараження, навіювання, наслідування та переконання як методів психологічного впливу. Принципи авторитету, соціального доказу, прихильності; стратегії «відмова потім відступ», «ноги в дверях», «зобов'язання і послідовності» в процесі спілкування.

Загальна характеристика великих соціальних груп

Поняття велика соціальна група, його сутність та зміст. Особливості формування, функціонування та розвитку великих соціальних груп. Види великих соціальних груп та їх загальна характеристика.

Загальна характеристика малих соціальних груп

Поняття малої соціальної групи. Класифікація малих соціальних груп. Структура та композиція малої групи. Структура взаємовідносин у малій соціальній групі. Соціальна роль та соціальний статус особистості в групі

Загальна характеристика механізмів групової динаміки

Поняття групової динаміки. Механізми та процеси групової динаміки. Етапи розвитку малої соціальної групи. Групові норми та нормативна поведінка. Феномен групового тиску. Поняття групової згуртованості. Лідерство та керівництво в малій групі. Особливості прийняття рішення групою.

Поняття «соціалізація особистості»

Поняття соціалізації індивіда в соціології та соціальній психології. Етапи соціалізації. Механізми та інститути соціалізації особистості

Поняття «соціальна установка»

Проблема соціальної установки у загальній та соціальній психології. Атитюд: зміст поняття, структура та функції. Співвідношення атитюдів та поведінки людини. Можливості зміни соціальних установок.

Поняття «соціальна ідентичність особистості»

Соціально-психологічна характеристика особистості. Позиція особистості як показник її положення у групі. Соціальна роль як реалізація статусу особистості. Сутність поняття та форми реалізації соціальної ідентичності особистості.

Рекомендована література

1. Москаленко, В. В. Соціальна психологія : підручник. Видання 2-ге, виправлене та доповнене / В. В. Москаленко. – К. : Центр учбової літератури, 2008.

– 688 с.

2. Орбан-Лембрик, Л. Е. Соціальна психологія : навч. посібник / Л. Е. Орбан-Лембрик – К. : Академвидав, 2005. – 448 с.

3. Основи соціальної психології : підручник / П. П. Горностай, М. М. Слюсаревський, В. О. Татенко, Т. М. Титаренко, Н. В. Хазратова та ін. / за ред. М. М. Слюсаревського. – Київ : Талком, 2018. – 580 с.

4. Філоненко, М. М. Психологія спілкування: підручник / М. М. Філоненко. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 224 с.

Основи психологічного консультування і корекції

Класифікація методів психотерапії та психокорекції. Принципи психологічного консультування та психотерапії. Результативність консультативної та психотерапевтичної роботи. Стадії психотерапії.

Проблеми оцінки ефективності різних видів психотерапії

Проблема оцінки ефективності різних видів психотерапії. Через порівняння декількох видів психотерапії проаналізувати різницю у мішенях консультативної допомоги, стратегіях та очікуваних результатах. Зазначити про складність створення єдиної системи критеріїв для оцінювання ефективності роботи. Питання діагностики збереження результатів роботи з часом. Відсутність одиниць вимірювання ефективності консультативної роботи. Небезпека упередженості в оцінюванні ефективності психотерапевтичної роботи (прихильність експерта до одного з видів психотерапії).

Базові техніки психологічного консультування та корекції

Базові техніки психологічного консультування та корекції: простір психотерапевтичного контакту, техніки налагодження контакту, техніки прояснення інформації, рефлексивне слухання, техніки відображення почуттів, фокусування, емпатійна відповідь, активізація несвідомих процесів, робота з образами та символами, зворотний зв'язок.

Загальні положення когнітивної психотерапії

Загальні положення когнітивної психотерапії. Поняття «неадаптивні думки» та «вкорінені переконання». Ідея автоматичної природи неадаптивних думок. Викривлення реальності: довільні умовиводи, вибіркове абстрагування, надгенералізація, перебільшення та мінімізація, персоналізація, дихотомічне мислення, сприйняття на особистий рахунок. Етапи психотерапевтичної роботи.

Загальні положення гештальт-підходу

Загальні положення гештальт-підходу. Поняття «аутентичності» особистості. Охарактеризувати основні невротичні механізми: конфлюенція, інтроекція, ретрофлексія та дефлексія. Рівні, проходження яких передбачає терапевтичний процес: обмін кліше; маски, ролі, які відігруються в повсякденному житті; імплізія; експлозія; аутентичність. Етапи встановлення контакту.

Основні положення клієнт-центрованого підходу

Основні положення клієнт-центрованого підходу. Поняття «тенденції до самоактуалізації». Три основних умови змін клієнта в психотерапевтичній

роботі: конгруентність терапевта, емпатія та безумовне прийняття. Два види інконгруентності. Психотерапевтичний супровід клієнта («на пів кроки» за клієнтом). Структура особистості за К. Роджерсом: поняття «Я» та «не-Я», его-синтонності та его-дистонності. Якість відносин терапевт-клієнт, як ресурс для терапевтичних змін в клієнті.

Техніки психодрами

Техніки психодрами: техніка виконання ролі; презентація себе; діалог; монолог; техніка двійника; репліка в сторону; обмін ролями; техніка «зеркало»; проекція в майбутнє; моделювання.

Психоаналітичні моделі психіки

Психоаналітичні моделі психіки. Охарактеризувати топологічну, динамічну та економічну моделі психіки.

Рекомендована література

1. Бурлачук, Л. Ф. Психотерапія : Учебник для вузов / Л. Ф. Бурлачук, А. С. Кочарян, М. Е. Жидко М. Е. – СПб. : Питер, 2009. – 472 с.
2. Основи психотерапії : навч. посіб / М. І. Мушкевич, С. Є. Чагарна / за ред. М. І. Мушкевич. – Вид. 3-тє. – Луцьк : Вежа-Друк, 2017. – 420 с.
3. Основи психологічного консультування : навч. посіб. / Л. І. Магдисюк, Р. П. Федоренко. – Луцьк : Вежа-Друк, 2022. – 360 с.
4. Цимбалюк, І. М. Психологічне консультування та корекція : Навчальний посібник. – К. : ВД «Професіонал», 2005. – 656 с.
5. Хоміч, Г. О. Основи психологічного консультування / Г. О. Хоміч, Р. М. Ткач. – К. : МАУП, 2004. – 152 с.

Клінічна психологія

Порушення свідомості

Критерії діагностики порушеної свідомості. Основні варіанти порушень свідомості. Загальна характеристика пригломшення. Делірій як варіант порушеної свідомості. Характеристика онейроїда. Сутінковий стан свідомості. Характеристика аменції.

Розлади відчуття та сприйняття

Гіперестезія, гіпестезія, парестезія, ілюзії, галюцинації, псевдогалюцинації, синдром Кандинського-Клерамбо, розлади сенсорного синтезу, агнозії.

Розлади пам'яті

Гіпомнезії, амнезії, парамнезії, Корсаковський синдром, порушення опосередкованого запам'ятовування, порушення динаміки мнестичної діяльності, порушення мотиваційного компоненту пам'яті

Розлади емоційно-вольової сфери

Афективні розлади (депресії, манії). Порушення адекватності емоцій: тривога, фобії, амбівалентність, дисфорії, апатія. Загальна характеристика розладів вольової сфери. Апатико-абুলічний синдром.

Внутрішня картина хвороби

Вплив хронічної хвороби на психіку. Внутрішня картина хвороби, поняття,

психологічна структура. Класифікація ВКХ. Загальна характеристика різних видів ВКХ.

Рекомендована література

1. Ільїна, Н. М. Клінічна психологія : навчальний посібник / Н. М. Ільїна. – Суми : Університетська книга, 2020. – 163 с.
2. Макаренко, А. А. Основы клинической психологии / А. А. Макаренко. – Х. : Нац. аэрокосм. ун-т им. Н. Е. Жуковского «Харьк. авиац. ин-т, 2014.- 99 с.
3. Медична психологія / за ред. С. Д. Максименка. – К. : Нова книга, 2008.– 520 с.
4. Федосова, Л. Клінічна психологія / Л. Федосова – К. : Видавничий дім Персонал, 2013. – 248 с.

Психологія управління

Делегування повноважень

Делегування повноважень. Поняття «повноважень», «делегування», «делегування повноважень». Вимоги щодо делегування повноважень. Бар'єри на шляху делегування повноважень. Критерії ефективного делегування повноважень.

Лідерство і керівництво

Керівництво та лідерство. Сутність понять: керівник, лідер, керівництво, лідерство, влада. Принципова різниця між керівництвом та лідерством.

Організаційний стрес та засоби його подолання

Організаційний стрес, фактори, що сприяють його виникненню, фази розвитку та управління ним у діяльності керівника, засоби .

Комунікативна функція

Ділове спілкування в організації: бесіда, нарада, збори. Види, основні етапи та їх характеристика, завдання керівника на кожному з них. Критерії оцінки результатів їх ефективності.

Базові підходи до переговорного процесу та методики переговорного процесу

Поняття «переговори», «підхід», «позиція», «інтереси», «виверти». Основні характеристики прояву позиційного торгу (у м'якому та жорсткому варіантах) та з урахуванням інтересів обох сторін. Тактичні прийоми ведення переговорного процесу: сутність та мета.

Рекомендована література

1. Научитель, О. Д. Психология управления в понятиях, иллюстрациях, комментариях : навч. посіб. / О. Д. Научитель, Ю. І. Гулий, А. В. Коцар. – Х. : Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського «Харк. авиац. ін-т», 2016. – 104 с.
2. Орбан-Лембрик, Л. Е. Психология управления / Л. Е. Орбан-Лембрик – Київ : Академвидав, 2003. – 568 с.

Інженерна психологія і ергономіка

Формула розрахунку тривалості циклу регулювання системи «людина-машина»

Формула для розрахунку тривалості циклу регулювання системи «людина-машина». Показники якості систем «людина-машина». Оператор у системі «людина-машина». Тривалість циклу регулювання включає в себе декілька змінних. Сумуючий час затримки інформації у всіх ланках, перелік ланок машин, час затримки інформації у і-й ланці машини

Формула розрахунку безпомилковості роботи оператора

Формула для розрахунку безпомилковості роботи оператора. Показники якості систем «людина-машина». Оператор у системі «людина-машина». Безпомилкова робота оператора визначається ймовірністю правильного вирішення задач. Змінні ймовірності: кількість правильно вирішених задач, загальна кількість вирішених задач.

Формула розрахунку кількості інформації

Формула для розрахунку кількості інформації (формула Шенона). Елементи теорії інформації. Методи розрахунку кількості інформації, що переробляється оператором. Змінні формули: довжина алфавіту, логарифм десятинний, поняття одиниць виміру інформації, ймовірність появи елементів з алфавіту.

Формула розрахунку своєчасності рішення завдань оператором

Формула для розрахунку своєчасності рішення завдань оператором. Показники якості систем «людина-машина». Оператор у системі «людина-машина». Змінні: кількість вірно вирішених завдань, кількість не вірно вирішених завдань, загальна кількість завдань.

Блок - схема системи «людина-машина»

Блок-схема системи «людина-машина». Особливості і класифікація систем «людина-машина». Назва кожного блоку схеми. Пов'язаність усіх блоків у систему. Деякі блоки пов'язані з людиною-оператором, інші з функціонуванням «машини».

Рекомендована література

1. Тиньков, О. М. Інженерна психологія : навч. посіб. / О. М. Тиньков.— Х.: Нац. аерокосм. ун-т “Харк. авіац. ін-т”, 2011. – 72 с.
2. Тиньков, А. М. Эргономика: учеб. пособие / А. М. Тиньков. – Х.: Нац. аерокосм. ун-т «Харьк. авиац. ин-т», 2010. – 73 с.
3. Тиньков, О. М. Основні поняття інженерної психології / Тиньков О. М., О. В. Долгополова, К. М. Фаворова // Габітус. – 2023. – №18. – С. 147-152. DOI <https://doi.org/10.32782/2663-5208>.
4. Тиньков, О. М. Контроль емоційного стану оператора в системах мовного введення інформації / О. М. Тиньков, О. В. Долгополова, К. М. Фаворова // Габітус. – 2022. – №22. – С. 253-257. DOI <https://doi.org/10.32782/2663-5208.2022.42.42>
5. Трофимов, Ю.А. Інженерна психологія / Ю. А. Трофимов. – Київ: Либідь, 2002. – 264 с.
6. Скрипець, А. В. Інженерна психологія, ергономіка та людський чинник в авіації / А. В. Скрипець, О. Ю. Буров, В. В. Павлов. – К. : Вид-во Нац. авіац. ун-ту «НАУ-друк», 2010. – 696 с.

Основи професійного відбору та поліграфних досліджень

Основні функції та напрямки роботи психолога в організації

Основні функції та напрямки роботи психолога в організації. Потреби організацій щодо психологічної роботи. Роль психолога у сучасній організації.

Методи дослідження в організаційній психології

Методи дослідження в організаційній психології. Типи даних, які одержані в результаті досліджень. Огляд тестових методик, які вживаються при проведенні психологічних досліджень в організації.

Методи підбору та відбору персоналу

Методи підбору та відбору персоналу. Загальна характеристика етапів процесу підбору і відбору персоналу в організації. Характеристика методик відбору персоналу. Використовування поліграфа у професійному відборі персоналу.

Психологічні та психофізіологічні основи застосування поліграфічних пристроїв

Психологічні та психофізіологічні основи застосування поліграфічних пристроїв. Основні психофізіологічні параметри, які використовуються при тестуванні із застосуванням поліграфічних пристроїв. Особливості реєстрованих фізіологічних показників людини.

Правові основи та методологічні аспекти застосування поліграфу

Правові основи та методичні аспекти застосування поліграфу. Особливості законодавства щодо правомірності поліграфічних перевірок. Загальні вимоги до проведення поліграфного тестування.

Рекомендована література

1. Білецька, К. В. Основи менеджменту : навч. посіб. / К. В. Білецька. – Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки. – Луцьк : ЧНУ ім. Лесі Українки, 2013. – 226 с.
2. Комплексна оцінка якості управління персоналом : монографія / І. Б. Швець, Т. В. Коваленко ; Держ. вищ. навч. закл. "Донец. нац. техн. ун-т". – Донецьк : ДВНЗ "ДонНТУ", 2013. – 159 с.
3. Морозова, Т. Р. Поліграфологія: підручник / Т. Р. Морозова / за ред. О. М. Морозова. – Харків : «Естет Принт», 2019. – 476 с.
4. Морозова, Т. Р. Методика виявлення прихованої інформації у поліграфічних дослідженнях : монографія / за наук. ред. О. М. Морозова. – Київ : Алерта, 2023. – 427 с.
5. Кочарян, І. О. Психологія профвідбору та поліграфічних досліджень (відеолекції). Режим доступу:

<https://youtube.com/playlist?list=PLaYK94dP2DqtU9IsDYzLxAzs8ABT56iaN&si=sJe3ufSgqgdjzQccO>

Основи психології діяльності в екстремальних умовах

Закономірності діяльності людини в екстремальних умовах

Співвідношення понять екстремальних та особливих умов. Поняття та види психічної напруженості. Причини коливання працездатності людини. Закон

Єркаса-Додсона.

Поняття функціонального стану людини

Поняття функціонального стану: загальна характеристика та види. Стан оперативного спокою та його характеристика. Стан адекватної мобілізації та його характеристика. Стан динамічного розузгодження та його характеристика.

Загальна характеристика стресу

Поняття «стрес» та підходи до його вивчення. Види стресу. Зміни в поведінці та функціональному стані людини під час стресу.

Загальна характеристика екстремальних станів людини

Реакція адекватної мобілізації. Реакція тривоги та її види. Стани страху, афекту, фрустрації та паніки. Психогенні реакції та розлади внаслідок екстремальних впливів.

Особливості надання психологічної допомоги в екстремальних ситуаціях

Мета та завдання екстреної психологічної допомоги. Принципи екстреної психологічної допомоги. Методи екстреної психологічної допомоги. Поняття психологічного дебрифінгу.

Рекомендована література

1. Гаврілець, І. Г. Психофізіологія людини в екстремальних ситуаціях : навч. посіб. / І. Г. Гаврілець. – К. : ЗАТ «Віпол», 2006. – 188 с.
2. Основи реабілітаційної психології: подолання наслідків кризи. Навчальний посібник. Том 2. – Київ, 2018. – 240 с.
3. Смирнов, Б. А. Психология деятельности в экстремальных условиях : учеб. пособие / Б. А. Смирнов, Е. В. Долгополова – Харьков : Нац. аэрокосм. ун-т им. Н. Е. Жуковского "Харьк. авиац. ин-т", 2005. – 125 с.
4. Туриніна, О. Л. Психологія травмуючих ситуацій: навч. посіб. / О. Л. Туриніна. – К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2017. – 160 с.
5. Екстремальна психологія : Підручник / За заг. ред. проф. О. В. Тімченка. – К.: ТОВ "Август Трейд", 2007. – 502 с.

Питання до екзамену

Авіаційно-космічна психологія (теоретичні питання)

1. Предмет і завдання авіаційної психології.
2. Процеси сприйняття у польоті.
3. Увага в діяльності пілота.
4. Питання психофізіології праці космонавтів.
5. Працездатність, стомлення і перевтома льотного складу.

Вікова психологія (теоретичні питання)

1. Психологічна характеристика раннього віку.
2. Психологічна характеристика дошкільного віку.
3. Психологічна характеристика молодшого шкільного віку.
4. Психологічна характеристика підліткового віку.
5. Психологічна характеристика юнацького віку.
6. Психологічна характеристика зрілого віку.

7. Психологічне поняття віку і проблема періодизації психічного розвитку.
8. Провідна діяльність як умова і фактор психічного розвитку. Теорія Л.С. Виготського і А.Н. Леонтьєва.

Психологія праці (теоретичні питання)

1. Предмет і задачі психології праці.
2. Структура професіограми і психограми.
3. Професійно важливі якості людини у процесі праці.
4. Психічні стани людини у процесі праці.
5. Психологічні основи професійного відбору.
6. Психологічні основи безпеки праці
7. Формування професійних вмінь і навичок

Соціальна психологія (теоретичні питання)

1. Поняття комунікації в соціальній психології
2. Методи психологічного впливу в процесі спілкування
3. Загальна характеристика великих соціальних груп
4. Загальна характеристика малих соціальних груп
5. Загальна характеристика механізмів групової динаміки
6. Поняття соціалізації особистості
7. Поняття соціальної установки
8. Поняття соціальної ідентичності особистості

Основи психологічного консультування і корекції (теоретичні питання та практичні завдання)

1. Проблеми оцінки ефективності різних видів психотерапії
2. Базові техніки психологічного консультування та корекції
3. Загальні положення когнітивної психотерапії
4. Загальні положення гештальт-підходу
5. Основні положення клієнт-центрованого підходу
6. Техніки психодрами
7. Психоаналітичні моделі психіки

Клінічна психологія (теоретичні питання)

1. Порушення свідомості
2. Розлади відчуття та сприйняття
3. Розлади пам'яті
4. Розлади емоційно-вольової сфери
5. Внутрішня картина хвороби

Основи професійного відбору та поліграфічних досліджень (теоретичні питання)

1. Основні функції та напрямки роботи психолога в організації
2. Методи дослідження в організаційній психології
3. Методи підбору та відбору персоналу
4. Психологічні та психофізіологічні основи застосування поліграфічних пристроїв
5. Правові основи та методологічні аспекти застосування поліграфу

Основи психології діяльності в екстремальних умовах (теоретичні питання)

1. Закономірності діяльності людини в екстремальних умовах
2. Поняття функціонального стану людини
3. Загальна характеристика стресу
4. Загальна характеристика екстремальних станів людини
5. Особливості надання психологічної допомоги в екстремальних ситуаціях

Експериментальна психологія (практичні завдання)

1. Змінні в експерименті.
2. Плани експериментів з однією незалежною змінною.
3. Факторні експерименти.
4. Кзасіекспериментальне дослідження.
5. Кореляційне дослідження.

Психодіагностика (практичні завдання)

1. Конструювання тестових завдань
2. Специфікація тесту
3. Проективні методи
4. Надійність тестових методик
5. Стандартизація тестових методик

Психологія управління (практичні завдання)

1. Лідерство і керівництво
2. Організаційний стрес та засоби його подолання
3. Комунікативна функція
4. Делегування повноважень
5. Базові підходи до переговорного процесу та методики переговорного процесу

Інженерна психологія і ергономіка (практичні завдання)

1. Формула розрахунку тривалості циклу регулювання системи «людина-машина»
2. Формула розрахунку безпомилковості роботи оператора
3. Формула розрахунку кількості інформації
4. Формула розрахунку своєчасності рішення завдань оператором
5. Блок - схема системи «людина-машина»

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ
атестаційного екзамену з психології
для здобувачів вищої освіти спеціальності 053 Психологія
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Екзаменаційний білет складається з трьох питань. Два перших питання - питання, які спрямовані на перевірку теоретичних знань, третє завдання носить практичний характер. У завданнях, які спрямовані на перевірку теоретичних знань здобувач вищої освіти повинен продемонструвати свої навички щодо розуміння теоретичного матеріалу дисциплін та володінням термінологічного апарату дисципліни, вміти порівнювати та аналізувати, вміти обґрунтувати свою точку зору, логічно вибудовувати свою відповідь та дотримуватися культури мови.

У розв'язуванні третього питання, яке носить практичний характер здобувач вищої освіти повинен продемонструвати свої вміння конкретних завдань практичного характеру, обґрунтовуючи свою точку зору

90 - 100 балів -- виставляється при наявності повної, змістовної, обґрунтованої відповіді на всі три питання білета. здобувач вищої освіти демонструє знання теоретичного матеріалу, його розуміння, логічно з дотриманням культури мови відповідає на запитання, не допускає жодної помилки у використанні наукової термінології. Демонструє вміння використовувати набути теоретичні знання для розв'язання конкретних практичних завдань, обґрунтовуючи свою точку зору

83 - 89 балів - виставляється при достатньому рівні обізнаності при відповіді на всі три питання білета. Здобувач вищої освіти демонструє розуміння матеріалу, демонструє знання основного матеріалу питань, але допускаючи несуттєві 1-у - 2-і помилки при використанні наукової термінології. Демонструє вміння використовувати набути теоретичні знання для розв'язання конкретних практичних завдань, але допускає не принципові помилки при обґрунтуванні своїх точки зору.

75- 82 балів - виставляється при достатньому рівні обізнаності при відповіді на два питання білета. Здобувач вищої освіти демонструє розуміння матеріалу, демонструє знання основного матеріалу питань, але допускаючи не суттєві 3-и - 4-и помилки при використанні наукової термінології. Демонструє вміння використовувати набути теоретичні знання для розв'язання конкретних практичних завдань, але допускає не принципові помилки при обґрунтуванні своїх точки зору.

68-74 балів виставляється при недостатньому рівні обізнаності при відповіді на всі три питання білета. У відповіді на питання відсутня системність, є недостатнім рівень логіки і послідовності відповіді, допускає 3-и - 4-и помилки при використанні наукової термінології, демонструє вміння використовувати набути теоретичні знання для розв'язання конкретних практичних завдань, але

допускає не принципові помилки при обґрунтуванні своєї точки зору.

60-67 балів - виставляється при недостатньому рівні обізнаності при відповіді на всі три питання білета. У відповіді на питання відсутня системність, вона носить уривчастий, фрагментарний характер, дуже слабкими є логічність і послідовність, допускає принципові помилки при використанні наукової термінології, демонструє слабкі вміння використовувати набуті теоретичні знання для розв'язання конкретних практичних завдань, допускає принципові помилки при обґрунтуванні своєї точки зору.

0-59 балів - виставляється при низькому рівні обізнаності при відповіді на всі три питання білета. Здобувач вищої освіти не розуміє сутності змісту питання, відсутня системність, не має логічності і послідовності, не розуміє або плутається у наукової термінології, демонструє слабкі вміння використовувати набуті теоретичні знання для розв'язання конкретних практичних завдань, допускає принципові помилки при обґрунтуванні своєї точки зору.